

NUSIKALSTAMOS VEIKOS, SUSIJUSIOS SU NARKOTINĖMIS IR PSICHOTROPINĖMIS MEDŽIAGOMIS: JAUTRIAUSI TEISMŲ PRAKTIKOS ASPEKTAI

Aurelijus Gutauskas¹,
DOI: <https://doi.org/10.7220/2029-4239.18.13>

SANTRAUKA

Straipsnyje analizuojamos nusikalstamų veikų, susijusių su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, tendencijos Lietuvoje, atskleidžiami jautriausi šių nusikalstamų veikų teismų praktikos aspektai. Autorius gilina į aktualesnius Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimus, kurie reikšmingi formuojant vienodą teismų praktiką, susijusių su disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis. Straipsnyje detaliau gvildenami baudžiamosios jurisdikcijos, nusikalstamos veikos dalyko, tikslaus medžiagų kiekio nustatymo, bausmių skyrimo ir kiti probleminiai šių nusikalstamų veikų klausimai.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI

Narkotinės ir psichotropinės medžiagos, baudžiamoji atsakomybė, nusikalstamų veikų kvalifikavimas, bausmės skyrimas.

ĮVADAS

Vertinant statistinius rodiklius, galima teigti, kad pastaraisiais metais sumažėjo sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, bet nusikaltimai, susiję su nelegalia narkotikų apyvarta, kaip ir

---

¹ Aurelijus Gutauskas yra Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios justicijos katedros profesorius, Socialinių mokslų (teisė) daktaras, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas.

ankstesniais metais, sudaro didžiausią dalį – 18 proc.². Analizuojant Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pateiktą oficialią statistiką, 2017 m. registruotų veikų, susijusių su disponavimu narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis be tikslo jas platinti, skaičius sudarė 76 proc. (2016 m. – 69 proc.) visų su narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis susijusių registruotų nusikalstamų veikų. Nuo 2017 m. įsigaliojus Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksui ir panaikinus administracinę atsakomybę už nedidelio kiekio narkotinių ir psichotropinių medžiagų įgijimą ir laikymą, pastebima dar didesnė baudžiamosios justicijos sistemos apkrova – baudžiamųjų nusižengimų skaičius išaugo 50 proc. (nuo 733 iki 1 106). Atkreiptinas dėmesys ir į tai, jog 2016 m. sumažėjo nusikalstamų veikų, susijusių su narkotinių medžiagų platinimu (taip pat ir labai didelių kiekių). Kaip negatyvią tendenciją galima būtų išskirti padidėjusį nusikalstamų veikų dėl lenkimo vartoti narkotikus skaičių (BK 264 str.). Taip pat pažymėtina, jog už neteisėtą narkotikų apyvartą dažniausiai buvo sulaikomi ganėtinai jauni asmenys: nuo 18 iki 29 metų. Pastebimas ir sulaikymo faktų, ir sulaikytų Lietuvos Respublikos piliečių skaičiaus didėjimas užsienio valstybėse.

Kalbant apie narkotinių ir psichotropinių medžiagų paplitimą Lietuvoje, populiariausiomis narkotinėmis medžiagomis išlieka kanapės ir amfetamino tipo stimuliuojančios medžiagos (metamfetaminas ir amfetaminas)³. Beje, pastebėta, kad daugiau kanapių užauginama dirbtinėmis sąlygomis. Metamfetaminas – dažniausiai platinamas sintetinis narkotikas, o heroinas – populiariausias intraveninis narkotikas, turintis nuolatinį vartotojų ratą. Anot Kriminalinės policijos biuro, šalies viduje yra ribota kokaino ir hašišo apyvarta. Sulaikyti didesni hašišo kiekiai paprastai būna skirti ne Lietuvos rinkai, o tranzitu per Lietuvą gabenami į kitas valstybes⁴. Surerimti verčia ir vis didėjanti naujų psichoaktyvių medžiagų rūšių įvairovė neteisėtoje narkotikų apyvartoje, pvz., Europoje, taip pat ir Lietuvoje, populiarėja sintetinis opioidas – karfentanilis (*carfentanyl*); jis priskiriamas prie naujų psichoaktyvių medžiagų. Taip pat vis populiariesni tampa įvairūs sintetiniai kanabinoidai.

Narkotinės medžiagos į Lietuvą patenka ne tik įprastai gabenant sausumos keliais, bet ir naudojantis pašto ar kurjerių paslaugomis. Muitinės kriminalinės tarnybos duomenimis, 2016 m. buvo pradėti 274 ikiteisminiai tyrimai, kai, naudojantis pašto ar kurjerių tarnybų paslaugomis, buvo siunčiamos narkotinės ir psichotropinės medžiagos (lyginant su 2015 m., iškeltų ikiteisminių tyrimų padaugėjo 169 proc.)⁵. Pastaruoju metu Lietuvoje vis aktualesne problema tampa pasaulyje gana plačiai paplitusi tendencija narkotines ar psichotropines medžiagas įsigyti internetu. Tokia prekyba paprastai būna dviejų tipų: naudojantis oficialiai prieinamais tinklalapiais, kuriuose siūloma įsigyti cheminių medžiagų, skirtų moksliniams tikslams (angl. *research chemicals*), ir tamsiajame internete (angl. *Darknet*) veikiančiose specializuotose prekybos vietose. Šio tinklo veikimo principai ir virtualios valiutos, dažniausiai bitkoinų, naudojimas itin apsunkina sandorio šalių identifikavimą. Be to, augant socialinių tinklų (pvz., *Facebook*, *V Kontakte*) įtakai, pastebima tendencija, kad juose buriasi įvairių atvirų ir slaptų bendraminčių grupių, kuriuose propaguojamas narkotinių bei psichotropinių medžiagų vartojimas.

² Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos VRM duomenys.

³ Lietuvos kriminalinės policijos biuro duomenys.

⁴ Lietuvos kriminalinės policijos biuro duomenys.

⁵ Muitinės kriminalinės tarnybos duomenys.

BAUDŽIAMOSIOS JURISDIKCIJOS ASPEKTAI

Teismų praktikoje susiduriama su probleminėmis situacijomis, kai asmuo gabena narkotines ar psichotropines medžiagas per Lietuvos Respublikos valstybės sieną (neturėdamas tikslo platinti) prieš tai jas įsigijęs valstybėje, kurioje tokių medžiagų įsigyti vartojimui nedraudžiamas:

Pilielis A. nuteistas už tai, kad neteisėtai disponavo narkotinėmis medžiagomis be tikslo jas platinti, t. y. už tai, kad Nyderlandų Karalystėje nenustatytais aplinkybėmis įgijo narkotinių medžiagų – apie 2 g kanapių ir jų dalių ir ne mažiau kaip 1,593 g kanapių dervos, kurių dalį vietoje suvartojęs, du paketus su 0,877 g likusių kanapių ir jų dalių bei vieną paketą su 1,593 g kanapių dervos išidėjo į savo rankinę ir joje laikė bei gabeno iki Kauno oro uosto, kuriame parvykęs lėktuvu iš Diuseldorfo (Vyzo) oro uosto buvo muitinės pareigūnų patikrintas ir, bagaže suradus du paketus su 0,877 g kanapių ir jų dalių bei vieną paketą su 1,593 g kanapių dervos, sulaikytas⁶.

Šioje baudžiamojoje byloje iškilo problema dėl BK 259 straipsnio 1 dalies taikymo už kanapių įgijimą Nyderlandų Karalystėje, nes šioje valstybėje toleruojami lengvieji narkotikai. Pagal Lietuvos Respublikos ratifikuotos 1988 m. Jungtinių Tautų Organizacijos konvencijos „Dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta“ 3 straipsnio 2 dalį, tyčinis bet kurios narkotinės priemonės arba psichotropinės medžiagos saugojimas, įsigijimas arba kultivavimas asmeniniam vartojimui turi būti pripažintas nusikalstama veika⁷. Valstybės šį įpareigojimą vykdo atsižvelgdamos į Konstitucijos nuostatas ir pagrindinius savo teisinės sistemos principus, – taigi dėl tokių veikų kriminalizavimo joms paliekama daugiau laisvės negu dėl veikų, susijusių su narkotinių ir psichotropinių medžiagų platinimu.

Lietuvos Respublikoje visi nusikaltimai, susiję su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis (BK 259–269 straipsniai), įtraukti į baigtinį BK 7 straipsnyje esantį nusikaltimų, už kurių padarymą Lietuvos Respublikos baudžiamoji jurisdikcija įgyvendinama taikant universalųjį principą, sąrašą. Vienas iš šio principo požymių yra tai, kad asmuo, padaręs tarptautinį ar tarptautinio pobūdžio nusikaltimą, numatytą BK 7 straipsnyje, gali būti traukimas baudžiamajon atsakomybėn pagal Lietuvos Respublikos baudžiamuosius įstatymus net ir tuo atveju, kai nusikaltimo padarymo vietoje valstybė už tokią veiką nenumato baudžiamosios atsakomybės. Tai reikštų, kad universalium principu pagrįstos baudžiamosios jurisdikcijos taikymas nėra ribojamas abipusio baudžiamumo (angl. *doublecriminality*) reikalavimo. Vienintelė šiame BK 8 straipsnyje numatyta kliūtis taikyti universalųjį principą yra dvigubos atsakomybės, nubaudymo (*non bis in idem*) negalimumo sąlyga (BK 8 straipsnio 2 dalis).

Nustatant D. J. baudžiamąją atsakomybę pagal BK 259 straipsnio 1 dalį, reikšminga tai, kad Nyderlandų Karalystėje kanapių pardavimui ir disponavimui asmeninio vartojimo tikslais taikoma tolerancijos politika, grindžiama skirtumu tarp vadinamųjų sunkiųjų narkotikų, kurie kelia nepriimtina pavojų sveikatai, ir vadinamųjų lengvųjų narkotikų, nors laikomų „galinčiais

⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-526/2011.

⁷ 1988 m. Jungtinių Tautų Organizacijos Konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta. Žr. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.6DAA1DC0D31E>.

sukelti pavojų“, bet nekeliančių tokio pat nerimo⁸. Tolerancijos politika apima nustatytas sąlygas atitinkantį kanapių pardavimą ir pirkimą „coffeeshops“. Šiose įstaigose, priklausančiose viešojo maitinimo įstaigų kategorijai, kanapės parduodamos ir vartojamos kaip maistas ar nealkoholiniai gėrimai.

Nagrinėjamoje byloje kanapių dalių ir dervų buvo įgyta ne nenustatytais aplinkybėmis, o jų pirmta vienoje iš Venlo mieste esančių parduotuvių su užrašu olandų kalba „coffeeshop“. Tačiau teismai, nustatę konkretų įgijimo būdą – kanapių, jų dalių ir dervos pirkimą parduotuvėje „coffeeshop“, nesvarstė, ar tai turi reikšmės nustatant A. kaltę. Kasacinės instancijos teismas, išnagrinėjęs bylą, konstatavo, jog, esant byloje nustatytoms aplinkybėms, daro išvadą, kad A., pirmą kartą atsidūręs aplinkoje, kurioje sudarytos sąlygos pirkti ir vartoti kanapes, už 30 eurų savo reikmėms nusipirkęs „coffeeshop“ nedidelį kiekį kanapių ir jų dalių, taip pat tokį kiekį nežymiai viršijančios kanapių dervos, pateko į tokią padėtį, kurioje nesuprato pavojingo savo padarytos veikos pobūdžio. Taigi kaltinime nurodytais aplinkybėmis įsigydamas 2 g kanapių bei jų dalių ir ne mažiau kaip 1,593 g kanapių dervos, pilietis A. neveikė tiesiogine tyčia, kurią būtina nustatyti taikant BK 259 straipsnio 1 dalį⁹.

Tačiau piliečio A. argumentai, kad „priklausome ES, tai surizikuosiu, gal niekas nepamatys“, „jei jau sumokėjau pinigus, tai išmesti kaip ir gaila“ – teismų neįtikino. Tad likusias po suvartojimo narkotines medžiagas, kurių kiekis vis dar viršijo nedidelį kiekį, gabendamas per Vokietiją į Lietuvos Respubliką iki Kauno oro uosto, pilietis A. veikė sąmoningai ir valingai, t. y. suprato savo veiksmus kaip pavojingus, neteisėtus ir norėjo taip veikti. Taigi pagal teismų nustatytas aplinkybes A. dėl narkotinės medžiagos laikymo ir gabenimo (BK 199 str. 2 d.) nuteistas pagrįstai.

NUSIKALSTAMOS VEIKOS DALYKAS

Pagal BK 269 straipsnio 1 dalį (Sąvokų išaiškinimas) narkotinės ir psichotropinės medžiagos yra medžiagos, įtrauktos į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos patvirtintus narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašus. BK 260 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su teisiniu reguliavimu, nustatytu BK 269 straipsnio 1 dalyje, konstatuotina, kad baudžiamoji atsakomybė pagal BK 260 straipsnį gali atsirasti tik tada, kai neteisėtai disponuojama medžiagomis, jau įtrauktomis į Narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašą ar kitus šios ministerijos patvirtintus sąrašus.

Tačiau jeigu atitinkamos medžiagos buvo įtrauktos į minėtą sąrašą jau po to, kai asmuo baigė disponuoti jomis, ar toks disponavimas nutrūko (pvz., asmuo jas pardavė, laikomas medžiagas konfiskavo ar kitokiu būdu paėmė atitinkamos valstybės institucijos), tai asmens veika negali būti kvalifikuojama pagal BK 260 straipsnio atitinkamą dalį kaip neteisėtas disponavimas narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis.

Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. lapkričio 5 d. nuosprendžiu K. G. nuteistas už tai, kad neteisėtai disponavo labai dideliu kiekiu psichotropinių medžiagų turint tikslą jas platinti, t. y. jis, turėdamas tikslą per UAB „I“, parduotuvių „A“ tinklą platinti psichotropines medžiagas, neteisėtai laikė savo gyvenamojoje

⁸ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2010 m. gruodžio 16 d. sprendimas byloje *Josemans*, C-137/09.

⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-526/2011.

vietoje ir automobilyje labai didelį kiekį šių medžiagų, t. y. 1001,233 g miltelių, kurių sudėtyje 864,749 g psichotropinės medžiagos – katinono darinio – 4-metil-N-etilkatinono, 4,845 g miltelių, kurių sudėtyje 3,812 g psichotropinės medžiagos 4-fluoramfetamino bei 186,097 g psichotropinės medžiagos – mefedrono, kol 2010 m. gruodžio 30 d. 13 val. policijos pareigūnai kratos metu jas rado ir paėmė¹⁰.

Kasacine tvarka skųsdamas Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendį, kasatorius teigė, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą. BK 260 straipsnyje numatytos veikos dalykas, be juridinio kriterijaus – nustatyto medžiagų sąrašo, turi atitikti ir medicininį kriterijų, t. y. narkotinėmis ar psichotropinėmis pripažįstamos tik tokios medžiagos, kurios gali veikti centrinę nervų sistemą ir kurios sukelia apsvaigimą bei priklausomybę nuo jų. Byloje nėra duomenų, jog kam nors nuo šių medžiagų vartojimo būtų atsiradę sveikatos sutrikimų, kurie būtų patvirtinti gydytojų išvadomis.

Šiame kontekste Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išplėstinė septynių teisėjų kolegija išaiškino, kad į narkotinių ar psichotropinių medžiagų sąrašus įtrauktos medžiagos laikomos nusikalstamų veikų, numatytų atitinkamose BK 260 straipsnio dalyse, dalyku nepriklausomai nuo jų poveikio jas vartojančiam asmeniui¹¹. Vadinasi, sprendžiant, ar medžiaga laikytina narkotine ar psichotropine, taikomas teisinis, o ne medicininis kriterijus.

Atkreiptinas dėmesys dar ir į tai, jog šioje byloje apeliacinės instancijos teismas rėmėsi ekspertų parodymais, kad, pagausėjęs naujų psichotropinių medžiagų darinų, ir tam, kad nebūtų nuolat papildomas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 6 d. įsakymas Nr. 5 „Dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašų patvirtinimo“, 2010 m. spalio 26 d. buvo inicijuotas Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas, t. y. 2 straipsnis papildytas 9 dalimi, kurioje įvardytas narkotinės ar psichotropinės medžiagos darinys ir jo apibrėžimas. Taigi narkotinės ar psichotropinės medžiagos darinys, jeigu tokį nustato ekspertai, iš karto tampa draudžiama medžiaga, todėl psichotropinės medžiagos katinono darinys 4-metil-N-etilkatinonas yra draudžiama medžiaga, nors ir tiesiogiai neįtraukta į sąrašus. Todėl konstatuotina, jog tiek 4-fluoramfetaminas, tiek mefedronas tuo metu, kai kasatorius jomis disponavo, jau buvo teisės aktu nustatyta tvarka pripažintos psichotropinėmis medžiagomis ir kartu laikomos nusikalstamų veikų, numatytų BK 260 straipsnyje, dalyku ir norint jomis disponuoti turėjo būti gautas atitinkamas leidimas.

TIKSLAUS MEDŽIAGŲ KIEKIO NUSTATYMO PROBLEMOS

Narkotinės ar psichotropinės medžiagos (mišinio) kainą lemia tik medžiagos rūšis ir kiekis. Nusikalstamos veikos subjektas paprastai įgyja (realizuoja) narkotinės ar psichotropinės medžiagos mišinį, darinį ar kitą produktą nežinodamas, kokia jame yra narkotinės ar psichotropinės medžiagos grynoji masė. Asmens atsakomybė dėl neteisėto disponavimo narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis kyla dėl jame esančios grynosios medžiagos kiekio, o ne siejama su disponuojamos medžiagos mišinio, darinio ar gaminio svoriu, į kurį

¹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-201/2013.

¹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-201/2013.

nukreipta jo tyčia. Teismų praktikoje kyla problemų nustatant tikslus narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekius, kai disponuojama medžiagomis, kurių kiekis rekomendacijose kol kas nenustatytas.

Štai byloje buvo nustatyta, kad nuteistasis, turėdamas tikslą platinti, neteisėtai laikė 4,845 g miltelių, kurių sudėtyje buvo 3,812 g psichotropinės medžiagos 4-fluoramfetamino bei 186,097 g psichotropinės medžiagos – mefedrono¹².

Remiantis sveikatos apsaugos ministro 2003 m. balandžio 23 d. įsakymu „Dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų nedidelio, didelio ir labai didelio kiekio nustatymo rekomendacijų“, toks psichotropinės medžiagos – 4-fluoramfetamino kiekis nėra pripažįstamas nei dideliu, nei labai dideliu. Kitos psichotropinės medžiagos – mefedrono kiekis pagal šį įsakymą, galiojantį šiuo metu, laikomas labai dideliu, kai jo kiekis yra daugiau kaip 125 g. Kasacinės instancijos teismas pabrėžė, kad psichotropinės medžiagos – mefedrono kvalifikaciniai kiekiai buvo nustatyti sveikatos apsaugos ministro 2011 m. vasario 1 d. įsakymu papildžius sveikatos apsaugos ministro 2003 m. balandžio 23 d. įsakymą, t. y. po to, kai mefedrono rasta pas kasatorių ir ši medžiaga iš jo paimta. Taigi, sprendžiant apie mefedrono kiekį, rastą pas kasatorių, negalima remtis šiuo 2011 m. vasario 1 d. įsakymu, nes priešingu atveju būtų pažeistas iš BK 3 straipsnio 3 dalies kylantis reikalavimas, jog baudžiamasis įstatymas, griežtinantis bausmę, neturi grįžtamosios galios. Todėl konstatuotina, kad kasatoriaus neteisėtai, turint tikslą platinti, laikytas psichotropinės medžiagos – mefedrono kiekis negali būti pripažįstamas nei dideliu, nei labai dideliu.

Taigi šioje byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas suformulavo labai svarbią taisyklę: jei medžiagos kiekis rekomendacijose kol kas nenustatytas, jis negali būti pripažįstamas dideliu ar labai dideliu.

Tikslaus narkotinių ir psichotropinių medžiagų kiekio nustatymo problemų kyla ir tada, kai disponuojama negryna medžiaga. Pastaruoju metu nustatant medžiagos kiekį, vadovaujamosi ne rastų ir paimtų visų medžiagų, kuriose yra narkotinių ar psichotropinių medžiagų priemaišų, kiekiu, o šiose medžiagose esančiu grynu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakyme „Dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų nedidelio, didelio ir labai didelio kiekio nustatymo rekomendacijų“ nurodoma, kad medžiagų kiekiai lentelėse pateikti, jei nenurodyta kitaip, perskaičiavus į grynąją medžiagą (pvz., laisvosios bazės kiekį)¹³.

Tais atvejais, kai asmuo platinimo tikslais disponuoja skirtingomis narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, iš kurių kiekvienos kiekis nėra didelis, sprendžiant klausimą, ar bendras tokių medžiagų kiekis gali būti pripažįstamas dideliu, turi būti nustatomas kiekvienos medžiagos kiekio santykis su Rekomendacijose esančioje lentelėje nurodytu dideliu kiekiu ir sudedamos visos santykinės dalys. Jeigu gautas skaičius (procentais ar vieneto dalimis) viršija santykinio didelio kiekio ribas, konstatuojama, kad kaltininkas disponuoja dideliu narkotinių ar psichotropinių medžiagų kiekiu, todėl jo veika kvalifikuojama pagal BK 260 straipsnio 2 dalį.

Baudžiamosioje byloje, apskaičiavus kiekvienos iš medžiagų, kurių rasta R. L. bute, didelio kiekio (nurodyto lentelėje) procentines dalis, matyti, kad jos sudaro: piperazino – 6,1 proc., kanapių (ir jų dalių) – 0,14 proc., kanapių dervos – 6,55 proc., klonazepamo – 37,3 proc.,

¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamosioje byloje Nr. 2K-7-201/2013.

¹³ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.6A8912DE8F06/YIhRvjPzqC>.

lorazepamo – 52,08 proc., diazepam – 17,5 proc., heroino – 5,1 proc., metamfetamino – 0,05 proc., buprenorfino – 28,3 proc.¹⁴.

Sudėjus visas nurodytų medžiagų didelio kiekio procentines dalis, gaunama 153,23 proc. santykinio didelio kiekio. Atsižvelgus į tai, kad rastų narkotinių ir psichotropinių medžiagų didelio kiekio procentinių dalių suma viršija 100 proc. santykinio didelio kiekio, ir įvertinus, kad nuteistieji disponavo net 9 rūšių narkotinėmis bei psichotropinėmis medžiagomis, konstatuotina, kad bendras šių medžiagų kiekis laikytinas dideliu, todėl nuteistųjų veika teisingai kvalifikuota pagal BK 260 straipsnio 2 dalį.

Dar sudėtingiau yra tada, kai disponuojama narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, kurių nerasta.

Kasaciniuose A. J., M. S., R. G. skunduose nurodoma, kad teismai netinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą, nes nagrinėjamoje byloje nenustatytas nusikalstamos veikos, numatytos BK 260 straipsnio 1 dalyje, dalykas. Kasatoriai nurodo, kad byloje nenustatytas ne tik narkotinių medžiagų grynasis kiekis, bet ir pačios narkotinės medžiagos, už kurių disponavimą kasatoriai pripažinti kaltais pagal BK 260 straipsnio 1 dalį, apskritai nebuvo rastos, paimitos, iširtos. Pasak kasatorių, nesuradus veikos dalyko, lieka nepašalinta abejonė, kad nuteistiesiems neva perduotuose nenustatytuose paketuose galėjo būti ne heroinas ir apskritai ne narkotinė medžiaga¹⁵.

Kasacinės instancijos teismo praktikoje išaiškinta, kad kai narkotinės ar psichotropinės medžiagos nerastos, negalimas ir jų tyrimas, pvz., kai medžiagos (jų dalis arba visos) jau būna išplatintos arba suvartotos, dalyko požymis taip pat gali būti konstatuojamas vadovaujantis kitais duomenimis (tačiau jis turi būti įrodytas, negali būti preziumuojamas). Specialisto išvados ir ekspertizės aktai įrodinėjant bylai reikšmingas aplinkybes yra tik vienas iš įrodymų, kuris vertinamas kartu su kitais byloje surinktais įrodymais. Vadinasi, kasacinės instancijos teismas suformulavo aiškią taisyklę, jog vien tai, kad narkotinių ar psichotropinių medžiagų nerasta, negali užkirsti kelio taikyti baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą disponavimą narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis.

Šioje baudžiamojoje byloje apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad neturi pagrindo netikėti U. I., A. M., E. J. ir M. R. parodymais dėl nuteistiesiems perduotos narkotinės medžiagos rūšies – heroino; šios narkotinės medžiagos pavadinimas buvo minimas viso proceso metu. Kartu konstatavo, kad, byloje kilus pagrįstų abejonų dėl nuteistiesiems perduotų gryną narkotinių medžiagų kiekio (ne miltelių kiekių), nuteistiesiems abu kartus perduotos narkotinės medžiagos – heroino – kiekio nustatyti nėra galimybės, nes byloje nėra objektyvių, neginčytinų specialisto išvada, ekspertizės aktu ar kitais BPK 20 straipsnio reikalavimus atitinkančiais įrodymais patvirtintų faktinių duomenų apie narkotinės medžiagos kiekius.

Taigi šioje byloje apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs tai, kad kaltinamasis nuosprendis negali būti grindžiamas prielaidomis, nesant galimybės nustatyti tikslaus grynos heroino medžiagos kiekio, taip pat visas abejonas ir neaiškumus, kurių nėra galimybės pašalinti, aiškindamas nuteistųjų naudai, padarė motyvuotą išvadą, kad nuteistieji negali atsakyti už neteisėtą disponavimą labai dideliu kiekiu narkotinių medžiagų (BK 260 straipsnio 3 dalis). Tuo tarpu kasacinės instancijos teismo teisėjų kolegija, įvertinusi tai, kad narkotinių medžiagų rūšis – heroinas – byloje nustatytas, taip pat nustatyta, kad juo, turėdami tikslą platinti, disponavo

¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-159/2012.

¹⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-85-976/2018.

nuteistieji, konstatavo, jog apeliacinės instancijos teismas jų veiksmus tinkamai kvalifikavo pagal BK 25 straipsnio 3 dalį, 260 straipsnio 1 dalį.

NETEISĖTAS NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ SIUNTIMAS PAŠTU PRIEŠ TAI JAS UŽSAKIUS INTERNETU IR ŠIOS VEIKOS BAUDŽIAMASIS TEISINIS VERTINIMAS

Jau anksčiau minėta, jog vis populiarėja narkotinių ir psichotropinių medžiagų siuntimas paštu, šias medžiagas užsiskakius internetu.

Baudžiamojoje byloje K. M. nuteistas pagal BK 260 straipsnio 3 dalį už tai, kad disponavo labai dideliu kiekiu narkotinių arba psichotropinių medžiagų: 2012 m. gruodžio mėn., tyrimo metu tiksliai nenustatytą dieną, užsisakęs internetu iš Kinijos Liaudies Respublikos, įgijo labai didelį kiekį psichotropinių medžiagų – 998,59 g bendro svorio miltelių, kuriuose buvo 780,89 g gryno sintetinio kanabinoide AM 2201, ir penkiolika popieriaus gabaliukų, kuriuose buvo psichotropinių medžiagų – 0,0002 g gryno metamfetamino bei 25H-NBOMe ir 25B-NBOMe, už kurias jo nurodymu atsiskaitė su nusikalstama veika nesusijęs asmuo – G. J.; šias psichotropines medžiagas 2013 m. sausio 9 d., paslėptas siuntoje paštu per Lietuvos Respublikos valstybės sieną, „DHL“ terminalą, esantį Vilniuje, atsigabeno iš Kinijos Liaudies Respublikos į Lietuvos Respubliką¹⁶.

Kasaciniame skunde kasatorius pažymėjo, jog teismai nenurodė, kokie K. M. veiksmai rodo, kad jis atsigabeno narkotinių medžiagų. Be to, neaišku, ar jis turėjo realių galimybių daryti įtaką užsakytų medžiagų teisiniam statusui, jų ekonominei būklei. Pasak kasatoriaus, skundžiamais teismų sprendimais nustatyti jo veiksmai (užsakė, jo nurodymu apmokėjo kitas asmuo ir siuntoje atsigabeno narkotinių medžiagų) turėtų būti vertinami tik kaip pasikėsinimas padaryti nusikalstamą veiką.

Kasacinės instancijos teismas atmesdamas kasatoriaus skundą nurodė tris pagrindinius argumentus dėl tinkamo K. M. veikos kvalifikavimo pagal BK 260 str. 3 d.: 1) atsižvelgus į inkriminuojamų alternatyvių veikų turinį, kiekvienu atveju nėra būtina nustatyti kaltinamojo fizinio kontakto su šiomis medžiagomis ir galimybės daryti joms kokį nors poveikį; 2) tokia veika laikoma baigta nuo psichotropinės medžiagos išsiuntimo, nepriklausomai nuo to, ar ši medžiaga pasiekė gavėją ir ar jis realiai turėjo galimybę šiomis medžiagomis pasinaudoti; 3) atsižvelgiant į aplinkybes, įmanoma konstatuoti kaltę dėl labai didelio kiekio.

Šioje baudžiamojoje byloje teismai taip pat nustatė, kad už šias medžiagas buvo sumokėta 500 JAV dolerių, o atsisiųstas medžiagos kiekis buvo artimas vienam kilogramui. Iš bylos matyti, kad nuteistasis domėjosi siuntos eiga, todėl jam buvo prieinama informacija ir apie siuntinio svorį. Be to, nustatyta, kad nuteistasis domėjosi šiomis medžiagomis, ieškojo apie jas informacijos internete, lankėsi tinklalapyje, kuriame aprašytos naujos sintetinės psichotropinio poveikio medžiagos. Tokios medžiagos yra palyginti pigios, stipraus poveikio, kartais pakanka vos kelių gramų ar gramo dalių sintetinių psichotropinių medžiagų labai dideliame kiekiu tokios

¹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-561-511/2015.

medžiagos konstatuoti. Taigi pagal nustatytą aplinkybių visumą nuteistajam bendrais bruožais buvo suvoktinamas disponavimas labai dideliu kiekiu psichotropinės medžiagos.

Kartais kyla subjektyvaus požymio – kaltės nustatymo problemų, kai narkotinės ir psichotropinės medžiagos gabenamos už užmokestį („siuntinio“ gabenimas).

Nuteistojo M. S. gynėjas kasaciniame skunde iš esmės nesutinka su pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų išvadomis dėl M. S. kaltės, padarius nusikalstamas veikas, numatytas BK 25 straipsnio 2 dalyje, 199 straipsnio 2 dalyje, 25 straipsnio 2 dalyje, 260 straipsnio 3 dalyje, ir teigia, kad šio nuteistojo veiksmuose nėra minėtų nusikaltimų subjektyviojo požymio – tiesioginės tyčios, nes jis nežinojo apie kito bendrininko D. K. siuntinyje gabentas narkotines medžiagas, jų rūšį ir kiekį¹⁷.

Tokio pobūdžio baudžiamosiose bylose kasacinės instancijos teismo praktikoje laikomasi nuomonės, kad asmuo, gavęs pakankamai didelį užmokestį už fizinių ir protinių gebėjimų nereikalaujančio darbo atlikimą (lagamino gabenimą), gali sąmoningai nesidomėti, netikrinti, kokius konkrečius daiktus ar medžiagas siūloma gabenti, koks yra jų kiekis, bet toks elgesys draudžiamų medžiagų gabenimo atveju negali būti vertinamas kaip asmens kaltę paneigianti aplinkybė. Šiuo konkrečiu atveju teismai nustatė, kad M. S. veikė kartu su V. G., D. K. ir nenustatytais asmenimis iš užsienio, kiekvienas šių bendrininkų atliko tam tikrus veiksmus. Nors tik D. K. Vilniaus oro uoste pareigūnų buvo sulaikytas su narkotinėmis medžiagomis, paslėptomis specialiai įrengtoje slėptuvėje, t. y. dviguboje lagamino sienelėje, tačiau, kaip matyti iš byloje teismų nustatytų aplinkybių, M. S. buvo aktyvus bendrininkų grupės narys ir dėl bendro tikslo (iš Zanzibaro į Lietuvos Respubliką atgabenti labai didelį kiekį heroino) veikė kryptingai: būtent jis bendravo su asmenimis iš užsienio dėl siuntų gabenimo detalių, bet prisistatydavo ne savo, o kito asmens vardu, tarėsi su jais dėl atlyginimo už siuntų gabenimą; pats gabenti siuntinius atsisakė, nes neva neturėjo paso, tačiau sutiko surasti žmogų, kuris tai galėtų daryti; per V. G. surado D. K. – asmenį, sutikusį važiuoti į Afriką; būtent M. S. rūpinosi D. K. kelionės organizavimu į Zanzibarą Tanzanijoje: už asmens iš užsienio pinigus jam parūpino kelionės bilietus, išankstinio telefono mokėjimo kortelę ir papildymus, davė pinigų kelionei, kelionės metu apmokėjo pragyvenimą, nakvynę viešbučiuose; aktyviai koordinavo kelionę ir instruktavo D. K.: prisistatydamas kitu asmeniu („G.“), nuolat kontaktavo su juo ir su asmenimis iš užsienio D. K. nurodydamas, kaip jam elgtis, kada su kuo susitikti ir kur nuvykti, nes D. K. nemokėjo anglų kalbos; nuolat domėjosi ir rūpinosi lagaminu, D. K. telefonu teiraudamasis apie lagaminą ir jo saugumą; galiausiai kartu su V. G. atvyko į oro uostą pasitikti didelį heroino kiekį atgabenusio D. K., telefonu su juo šnekėjosi, domėjosi patikrinimo muitinėje eigos aplinkybėmis¹⁸.

Taigi aplinkybių, susijusių su siuntos gabenimo ir D. K. kelionės organizavimo konspiratyvumu, koordinavimo ir instruktavimo detalėmis, nuolatiniu rūpinimosi kroviniu, atlyginimo derinimo klausimais, visuma, siuntos dydis ir joje rastas kvaišalų kiekis pagrįstai leido daryti išvadą, kad M. S. veikė tiesiogine tyčia.

¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-436-489/2016.

¹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-436-489/2016.

APLINKYBĖS, RODANČIOS TIKSLĄ PARDUOTI AR KITAIP PLATINTI NARKOTINES IR PSICHOTROPINES MEDŽIAGAS

Tikslo turėjimas yra vertinamasis kriterijus, nustatomas vertinant surinktus įrodymus bendrame bylos kontekste. Teismų praktikoje aplinkybės, rodančios tikslo platinti narkotines ar psichotropines medžiagas buvimą, gali būti: medžiagų kiekiai, rūšių įvairovė, dozių paruošimas, priemonių, reikalingų dozėms pasverti ar supakuoti, turėjimas, faktai apie tai, ar pats kaltininkas vartoja narkotines ar psichotropines medžiagas, jų įgijimo, laikymo, suradimo aplinkybės; tai, ar anksčiau kaltininkas yra platinęs šias medžiagas, ar buvo susitarimas su vartotoju ir kiti objektyvūs bylos duomenys.

Štai baudžiamojoje byloje platinimo tikslas buvo konstatuotas atsižvelgiant į narkotinių medžiagų kiekį ir jų laikymo aplinkybes:

Teismai teisingai konstatavo, kad E. E. turėjo tikslą platinti narkotines medžiagas, laikytas automobilyje, nes automobilio apžiūros metu rastos narkotinės medžiagos, supakuotos į septynis užspaudžiamus maišelius, jų kiekis akivaizdžiai neatitinka nuteistojo deklaruojamo tikslo vartoti pačiam, tą patvirtina ir E. E. narkotikų pardavimo D. F. faktas, E. E. ryšiai su narkotikus vartojančiu asmeniu (D. F.), pareigūnų operatyvinė informacija apie E. E., kaip apie asmenį, galbūt prekiaujančią narkotinėmis medžiagomis. E. E. praeityje jau buvo teistas už nusikaltimą, numatytą BK 260 straipsnio 1 dalyje¹⁹.

Taigi teismai tyrė iš įvairių šaltinių surinktus įrodymus apie narkotinių medžiagų kiekį, jų laikymo aplinkybes, paruoštų vartoti dozių skaičių, pareigūnų turimą informaciją apie nuteistąjį, nuteistojo priklausomybę nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų ir juos vertino kaip visumą. Pažymėtina ir tai, kad kasacinis teismas pasisakė ir dėl to, jog kasatorius skunde suabsoliutino narkotinių medžiagų vartojimo asmeniniais tikslais kriterijų: vien ta aplinkybė, kad nuteistasis pats vartoja narkotines ar psichotropines medžiagas, savaime dar nereiškia, kad jis neturi tikslo šias medžiagas parduoti ar kitaip platinti. Ši aplinkybė, neatsižvelgiant į visas kitas byloje nustatytas aplinkybes, nepaneigia E. E. inkriminuotos nusikalstamos veikos požymių, o tik parodo, kad be platinimo jis turėjo ir kitą tikslą.

Kitoje baudžiamojoje byloje platinimo tikslas buvo konstatuotas atsižvelgus į skirtingas narkotinių medžiagų rūšis ir jų kiekį:

Bylos duomenimis nustatyta, kad I. D., veikdamas bendrininkų grupė kartu su N. M., neteisėtai, turėdamas tikslą parduoti ar kitaip platinti, nenustatytomis aplinkybėmis įsigijo įvairių narkotinių ir psichotropinių medžiagų: ne mažiau kaip 4,551 g heroino, 0,136 g metadono ir 13,418 g metamfetamino, kurių dalį – 4,041 g heroino – laikė ir gabeno savo automobiliu; 2,992 g metamfetamino laikė su savimi ir gabeno; 0,104 g metadono laikė bute; 3,957 g metamfetamino, 0,032 g metadono ir 0,130 g heroino laikė bute; 5,674 g metamfetamino ir 0,38 g heroino laikė bute ir perdavė N. M., nurodydamas nuvežti jas pirkėjams. N. M., turėdamas tikslą platinti, tą pačią dieną laikė 5,674 g metamfetamino ir 0,38 g heroino savo automobilyje ir gabeno²⁰.

¹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-293-697/2015.

²⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-550/2014.

Dar kitu atveju platinimo tikslas buvo konstatuotas atsižvelgus į narkotinių medžiagų kiekį ir kitas turimas priemones:

Byloje nustatyta, kad A. I. pats vartoja narkotines medžiagas, tačiau tai, kad jis įsigijo ir gabeno narkotines medžiagas ne savo reikmėms, įrodo rastų pas jį narkotinių medžiagų kiekis, atitinkamai: 34 plastiko paketėliai su narkotinės medžiagos kanapių dalimis, kurių svoris yra 31,040 g, taip pat iš įvykio vietos apžiūros protokolo matyti, kad buvo rasta ir paimta 30 vienetų tuščių plastikinių paketėlių²¹.

Taigi atsižvelgiant į visus teismų praktikoje nustatytus kriterijus kaip visumą, pagrįstai nuspręsta, kad A. I. turėjo tikslą platinti narkotines medžiagas.

Tikslas platinti konstatuojamas ir tada, jei siūloma neatlygintinai parūkyti kanapių:

R. V. nuteistas pagal BK 260 straipsnio 1 dalį už tai, kad jis 2016 m. lapkričio 2 d., apie 16 val., netoli parduotuvės „Maxima“ Panevėžyje iš nenustatyto asmens už 10 Eur nusipirkdamas neteisėtai įgijo ne mažiau kaip 0,396 g narkotinės medžiagos – kanapių (antžeminių dalių) – ir ją automobiliu „Mercedes Benz“ nugabeno į savo namus. R. V., apie 22 val. susitikęs su U. K. ir minėtu automobiliu nuvažiavęs į aikštelę prie Žagienės g. namo Panevėžyje, nenustatytą kiekį kanapių (antžeminių dalių) platino U. K., davė jai rūkyti šios medžiagos, susuktos į cigaretę, po to likusią dalį – ne mažiau kaip 0,396 g – kanapių (antžeminių dalių) laikė automobilyje, kol 2016 m. lapkričio 3 d., apie 1 val. nakties, minėtame automobilyje ją surado ir paėmė policijos pareigūnai²².

Teismai nustatė, kad R. V. davė U. K. parūkyti dalį kasatoriaus įsigytų kanapių, jos buvo susuktos į cigaretę. Toks kasatoriaus veiksmas teismų pagrįstai pripažintas kitokiu narkotinės medžiagos platinimu, t. y. neteisėtu, neatlygintinu narkotinės medžiagos perdavimu kitam asmeniui, todėl jo nusikalstama veika teisingai kvalifikuota pagal BK 260 straipsnio 1 dalį.

Kasatoriaus teisminio bylos nagrinėjimo metu akcentuota versija, jog buvo išankstinis susitarimas kartu su drauge suvartoti narkotines medžiagas, šiuo atveju teismų sprendimuose paneigta. Išties pagal teismų praktiką platinimu nelaikytinos situacijos, kai, susitarus keliems asmenims, medžiagas nuperka ir išdalija vartoti vienas iš susitarusiųjų, bet tokių aplinkybių nagrinėjamoje byloje nenustatyta.

Praktikoje pasitaiko ir specifinių situacijų, kai asmuo (pvz., atlikdamas laisvės atėmimo bausmę) organizuoja narkotinės medžiagos įgijimą savo reikmėms:

T. V. nuteistas už tai, kad, 2011 m. birželio mėn., atlikdamas bausmę Marijampolės pataisos namuose, neteisėtam narkotinių ir psichotropinių medžiagų disponavimui turėdamas tikslą platinti į bendrininkų grupę įtraukė A. S., J. S., M. S. bei L. G. ir organizavo narkotinės medžiagos – kanapių (ir jų dalių) bei psichotropinių medžiagų – metamfetamino ir PMMA įgijimą, gabenimą, pakavimą ir išsiuntimą į Marijampolės pataisos namus, esančius Marijampolėje²³.

Šioje byloje kasatorius nesutiko su nuteisimu pagal BK 260 straipsnio 1 dalį ir teigė, kad jo padaryta veika laikytina pasikėsiniu padaryti nusikaltimą ir turėjo būti kvalifikuota su nuoroda į BK 22 straipsnio 1 dalį. Tačiau šios bylos kontekste pažymėtina, kad BK 260 straipsnio 1 dalyje numatytos veikos, kaip baigto nusikaltimo, kvalifikavimui reikšmės neturi tai, ar kaltininkui pavyko įgytas, laikomas narkotines ar psichotropines medžiagas nugabenti ar nusiųsti į paskirties vietą. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad, vadovaujant T. V., kiti nusikalstamos veikos

²¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-81/2014.

²² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-95-489/2018.

²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-173/2014.

bendrininkai įgijo, gabeno ir išsiuntė į Marijampolės pataisos namus narkotinę ir psichotropines medžiagas.

Kitas argumentas, kurį iškėlė nuteistasis T. V., buvo tas, kad jo padaryta veika atitinka ne BK 260 straipsnio 1 dalyje, bet 259 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos nusikalstamos veikos požymius, nes, pasak jo, narkotinė ir psichotropinės medžiagos buvo skirtos jo asmeniniam vartojimui. Pažymėtina, kad tiek BK 259 straipsnyje, tiek 260 straipsnyje nustatyta baudžiamoji atsakomybė už narkotinių ar psichotropinių medžiagų gaminimą, perdirbimą, įgijimą, laikymą, gabenimą ar siuntimą. Esminis kriterijus, atirbojantis vieną iš šių veikų nuo kitos, yra tikslo parduoti ar platinti narkotines arba psichotropines medžiagas turėjimas (arba šių medžiagų pardavimas ar kitoks platinimas), todėl kaltininko veikos tikslas turi būti įrodytas ir tinkamai motyvuotas. Kasacinės instancijos teismas šioje byloje įvertino tai, kad T. V. atliko esminius parengiamuosius veiksmus ir aktyviai vadovavo narkotinė bei psichotropinių medžiagų įgijimui, gabenimui ir išsiuntimui į Marijampolės pataisos namus: 1) A. S. T. V. nurodymu paskambino savo motinai ir susitarė dėl pinigų, skirtų psichotropinėms medžiagoms įgyti, perdavimo J. S.; 2) T. V. 2011 m. liepos 2 d. per tyrimo nenustatytą asmenį į Vilniaus autobusų stoties siuntų vežimo centrą J. S. vardu iš Šiaulių autobusų stoties atsiuntė siuntą, kurioje buvo narkotinė medžiaga ir 1000 Lt; 3) 2011 m. liepos 2 d. T. V. nurodymu J. S. šią siuntą paėmė ir kartu su M. S. nugabeno prie pastato, esančio Vilniuje, S. Žukausko g.; 4) T. V. nurodymu J. S. kartu su M. S. 2011 m. liepos 3 d. nuvyko prie parduotuvės „Iki“, esančios Vilniuje, kur J. S. iš tyrimo nenustatyto asmens įsigijo psichotropinių medžiagų; 5) minėtos narkotinė ir psichotropinės medžiagos, M. S. T. V. nurodymu užrašius ant siuntos adresato L. G., dirbančio įstaigoje prie Marijampolės pataisos namų, duomenis, buvo išsiųstos iš Vilniaus autobusų stoties²⁴.

Taigi šioje byloje bendrininkų tarpusavio susitarimo pobūdį, ryšį, veiksmų bendrumą, suderinamumo lygį, organizuotumo laipsnį, bendrininkų, ypač T. V., veiksmų pobūdį vertinant minėtų teismų nustatytų aplinkybių kontekste, konstatuotina, kad teismai pagrįstai pripažino, jog T. V. organizavo neteisėtą disponavimą narkotine ir psichotropinėmis medžiagomis turint tikslą jas platinti (BK 260 straipsnio 1 dalis). O svarbiausia, jog net ir pripažinus, kad asmuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų siuntimą inicijavo savo asmeniniam vartojimui, tai nepaneigia, jog jis organizavo, kad kiti bendrininkai įgytų, laikytų, gabentų ir siųstų narkotinę ar psichotropines medžiagas turėdamas tikslą platinti.

NUSIKALTIMŲ TIRAŽAVIMO PROBLEMA

Kalbant apie nusikaltimų tiražavimo problemą, turima omenyje tie atvejai, kai kriminalinės žvalgybos (baudžiamojo proceso) veiksmai tęsiami ne tiek, kiek reikia nusikalstamai veikai atskleisti, bendrininkams nustatyti, o ilgą laiką siekiant sukaupti kuo daugiau nusikalstamų veikų (tam, kad, pvz., būtų taikoma griežtesnė atsakomybė). Narkotinių medžiagų bylose, kai veika yra tęstinė, taip galima sukaupti ir didelį kiekį duomenų. Pagal kasacinės instancijos teismo praktiką, tokie veiksmai yra neteisėti ir laikomi nusikalstamų veikų skatinimu (provokacija).

Paprastai tokiais atvejais tikslas lyg ir pateisinamas: išaiškinami nauji bendrininkai, nustatomas medžiagų įgijimas, laikymo vietos ir kt. Kita vertus, nei nusikalstamos veikos imitavimo modelis (NVIM), nei nusikalstamos veikos imitavimo veiksmai (NVIV) negali būti naudojami tam, kad vien tik pasunkintų kaltininko atsakomybę (pvz., tęsti veiksmus tol, kol

²⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-173/2014.

kaltininkas padarys kuo daugiau nusikaltimų arba įgys ar išplatins didelį ar net labai didelį kiekį narkotinių arba psichotropinių medžiagų). Toks valstybės institucijų elgesys neatitiktų tų institucijų veiklos tikslų ir prieštarautų Europos žmogaus teisių konvencijos nuostatomis.

Teisėsaugos institucijų veiksmai, prasidėję teisėtais, dėl ilgalaikio nusikalstamos iniciatyvos palaikymo dažnai perauga į provokuojančius. Dėl to buvo padaryti nusikaltimai, kurių nebūtų, jei valstybė būtų laiku užkirtusi kelią naujiems nusikaltimams, t. y. būtų pradėjusi ikiteisminį tyrimą sulaikiusi įtariamuosius ir ėmusis aktyviai tirti jau padarytus nusikaltimus. Kasacinės instancijos teismo praktika tokiais atvejais yra gana griežta, ir teisėsaugos institucijų veiksmai, skatinantys naujas iniciatyvas, padaryti prieš asmenis pradėjus ikiteisminį tyrimą pagal teismo patvirtintą nusikalstamos veikos imitavimo modelį, atsižvelgiant į jo panaudojimo rezultatą, negali būti pripažinti teisėtais ir atitinkančiais baudžiamojo proceso tikslus bei Europos žmogaus teisių konvencijos nuostatas²⁵.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo nutartyse ne kartą, remdamasis ir Konstitucinio Teismo 2008 m. gegužės 8 d. nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 2 straipsnio 12 dalies, 7 straipsnio 2 dalies 3 punkto, 11 straipsnio 1 dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 198¹ straipsnio 1 bei 2 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ bei Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija, yra išaiškinęs, kokiais vertinimo kriterijais bei taisyklėmis turi būti vadovaujama, kai teismai sprendžia leistinių tyrimo veiksmų atribojimo nuo provokacijos klausimą, ir pažymėjęs, kad neviešo pobūdžio tyrimo veiksmai turi būti atliekami iš esmės pasyviu būdu, t. y. nusikalstamą veiką imituojančių veiksmų (NVIV) dalyvis, taip pat kaip ir asmuo, veikiantis pagal nusikalstamos veikos imitavimo modelį (NVIM), naudojama pagal Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymą (nuo 2013 m. sausio 1 d. įsigaliojo Kriminalinės žvalgybos įstatymas, kuriame provokacijos sąvoka apibrėžiama kaip spaudimas, aktyvus skatinimas ar kurstymas padaryti nusikalstamą veiką apribojant asmens veiksmų pasirinkimo laisvę, jeigu dėl to asmuo padaro ar kėsina padaryti nusikalstamą veiką, kurios prieš tai neketino padaryti), negali skatinti, įtikinėti ar kitokiais veiksmais kurstyti asmenį padaryti konkrečią nusikalstamą veiką; provokavimo faktas turi būti konstatuojamas, kai ištirtos bylos aplinkybės leidžia, t. y. jomis remiantis galima padaryti išvadą, jog atitinkama nusikalstama veika nebūtų buvusi padaryta be valstybės pareigūnų įsikišimo²⁶.

Išvada, kad valstybės pareigūnai skatina asmenis daryti nusikalstamas veikas, gali būti daroma ne tik tada, kai nustatoma, jog asmenys, prieš kuriuos atliekami neviešo pobūdžio veiksmai, buvo tiesiogiai įtikinėjami, raginami atlikti priešingus teisei veiksmus, bet ir tada, kai pareigūnų elgesys nebuvo vien pasyvus ir iš jo buvo galima spręsti, kad ilgesnį laiką trunkantys pareigūnų veiksmai turėjo esminę įtaką asmenų, prieš kuriuos buvo taikomos neviešo pobūdžio priemonės, veiksams. Provokacija pripažįstama ir tada, kai asmuo nesirengė daryti nusikaltimo, o teisėsaugos pareigūnai sukurstė jį padaryti nusikaltimą, t. y. kai nusikaltimo be teisėsaugos pareigūnų žinios nebūtų. Be to, bet koks pareigūnų, taikančių neviešus tyrimo veiksmus, provokuojantis ar į provokaciją panašus elgesys viršijant įgaliojimus vertintinas ne tik kaip veiklos teisėtumo principo, bet ir surinktų duomenų atitikties įrodymų leistinumą (BPK 20 straipsnis) reikalavimui pažeidimas.

²⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinės nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-530/2012, Nr. 2K-238/2015.

²⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys atnaujintose baudžiamosiose bylose Nr. 2A-P-6/2008, 2A-P-2/2009.

DĖL BAUSMIŲ SKYRIMO UŽ NUSIKALSTAMAS VEIKAS, SUSIJUSIAS SU NARKOTINĖMIS IR PSICHOTROPINĖMIS MEDŽIAGOMIS

Plačiau analizuojant BK 260 straipsnio sankcijų taikymą, pažymėtina ir tai, kad, pagal šio straipsnio 2 dalį ir 3 dalį taikant bausmes pirmu atveju nuo 8 iki 10 metų, antru atveju nuo 10 iki 15 metų, lieka labai siauros ribos bausmėms individualizuoti: pagal antrąją dalį dėl mažo skirtumo tarp minimalios ir maksimalios bausmės, o pagal trečiąją dalį dėl veikų pavojingumo skirtumų, nes tam tikrais atvejais įstatymo leidėjo nustatytas kvalifikuojantis požymis – labai didelis kiekis narkotikų – konkrečiose bylose gali skirtis dešimtis ir šimtus kartų, o sankcijos ribos bausmei individualizuoti yra siauros.

Visos narkotinės ir psichotropinės medžiagos BK pagal pavojingumą žmogaus sveikatai vertinamos vienodai (veikia kvalifikuojama taip pat, kai disponuota heroinu ar kanapėmis). Paanalizavus konkrečių veikų pagal BK 260 straipsnį pavojingumą, matyti, kad pagal tą patį straipsnį labai gali skirtis realus veikų pavojingumas. Pavyzdžiui, už kanapių, kokaino, heroino ar sintetinių narkotikų disponavimą nominaliai numatyta tokia pati atsakomybė pagal BK 260 straipsnį, nors šių narkotinių medžiagų pavojingumas žmogaus sveikatai ir priklausomybės narkotikams išsivystymui labai skiriasi. Pažiūrėjus plačiau, visuomenės opinija ir net atskirų valstybių teisinės sistemos taip pat skirtingai vertina šių narkotinių medžiagų pavojingumą žmogui. Kaip žinome, narkotinėmis kanapėmis prekiaujama Olandijos, kuri yra ES narė, kavinėse; su tam tikrais apribojimais kanapės medicinos tikslais įteisintos Čekijoje; leidžiama prekyba kai kuriose JAV valstijose. Taigi kiekvienas teisėjas, skirdamas bausmę, tokiais atvejais turėtų įvertinti ne tik teisinius pagrindus, bet ir atsižvelgti į platesnį kontekstą, visuomenėje augantį tolerancijos laipsnį, rodantį mažesnę tokios veikos – silpnų narkotikų – pavojingumą nei prekyba stipriausiais narkotikais.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsižvelgia į gana didelį tokių veikų pavojingumą ir tarptautinius išpareigojimus, todėl šiose bylose retai taikoma BK 54 straipsnio 3 dalis (švelnesnės negu įstatyme numatytos bausmės skyrimas). Tačiau reikėtų pažymėti, jog kaikuriuose bylose pagal BK 260 straipsnį už disponavimą narkotinėmis kanapėmis teisėjai jau skiria švelnesnes bausmes ar taiko BK 54 straipsnio 3 dalies nuostatas motyvuose nurodydami, jog tai yra silpnas narkotikas, kai kuriose valstybėse parduodamas legaliai.

Baudžiamojoje byloje A. Š. pagal BK 260 straipsnio 1 dalį nuteistas už tai, kad neteisėtai, turėdamas tikslą parduoti ar kitaip platinti, įgijo ir laikė narkotinę medžiagą bei ją pardavė, t. y.: iki 2015 m. rugsėjo 21 d., turėdamas tikslą parduoti ir kitaip platinti, nenustatytomis aplinkybėmis, neteisėtai įgijo ne mažiau kaip 1,787 g narkotinės medžiagos – kanapių (antžeminės dalys), šią medžiagą 2015 m. rugsėjo 21 d., apie 23.10 val. Klaipėdoje, ties Sausio 15-osios g. 5 namu, už 10 Eur pardavė M. N.²⁷

Šioje byloje kasacinės instancijos teismo teisėjų kolegija, pritardama apeliacinės instancijos teismo padarytoms išvadoms, kad A. Š. paskirtos bausmės tikslai gali būti pasiekti realiai neatlikus laisvės atėmimo bausmės, konstatavo, jog atitinkamos bausmės ar kitos teisinės sankcijos parinkimas turi būti pateisinamas tuo, kad tokia intervencija pagrindžiama būtinumu ir proporcingumu. Konkrečiai šis teismas nurodė, kad: nors A. Š. anksčiau teistas vienuolika kartų

²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-194-942/2017.

ir net, anot prokuroro, galėtų būti pripažintas recidyvistu, tačiau visas paskirtas bausmes už padarytas nusikalstamas veikas yra atlikęs (už paskutinį nusikaltimą 2013 m.); nuo 2001 iki 2013 m. visi A. Š. teistumai susiję su jo negatyviu gyvenimo būdu vartojant narkotines medžiagas (daugelis tuo periodu padarytų nusikalstamų veikų yra turtinio pobūdžio, tik viena iš šių veikų susijusi su disponavimu narkotinėmis medžiagomis be tikslo jas platinti), o šiuo metu nėra duomenų, kad jis vartotų narkotines medžiagas ar būtų padaręs naujų nusikalstamų veikų; bausmės vykdymo atidėjimas jam jau buvo taikytas du kartus, tačiau ganėtinai seniai – 2001 ir 2006 m.; už paskutinį nusikaltimą, kuris buvo įvykdytas 2005 m., A. Š. buvo nuteistas 2010 m.; nuo 2013 m., atlikęs bausmę, jis įsidarbino, prižiūrėjo dukrą, rėmė ją materialiai; šiuo metu jis taip pat dirba, darbe charakterizuojamas teigiamai, turi nuolatinę gyvenamąją vietą, rūpinasi dukra, laikosi teismo paskirtų įsipareigojimų, taip stiprina socialinius ryšius ir savo elgesiu patvirtina norą pasitaisyti ir ateityje nedaryti nusikalstamų veikų.

Kartu nutartyje buvo atkreiptas dėmesys į dar du svarbius momentus. Pirmiausiai į tai, kad bausmės vykdymo atidėjimas A. Š. yra vidutinio sunkumo teisinė sankcija, kuri laikytina proporcinga ir tinkama valstybės reakcijos forma į vidutinio sunkumo ir sunkų nusikalstamą elgesį. Šiuo atveju jis ne tik įpareigojamas tam tikrą laikotarpį laikytis tam tikrų pareigų ar draudimų, yra prižiūrimas ir kontroliuojamas probacijos tarnybos, privalo vykdyti individualiame probacijos plane numatytas priemones, dalyvauti įvairiose asmeninės ir socialinės pagalbos priemonėse, bet jam net ir už nedidelius (nenusikalstamus) pažeidimus gresia realus laisvės atėmimas – būtent tokios trukmės, kokią paskyrė teismas, nepriklausomai nuo praėjusio probacijos laikotarpio. Ir antras momentas: buvo atkreiptas dėmesys ir į A. Š. paskirtas baudžiamojo poveikio priemones, jų suderinamumą ir realias galimybes taisomai veikti nuteistąjį siekiant įgyvendinti bausmės paskirtį, kartu pabrėžiant, jog galutinis probacijos taikymo tikslas – probuojamojo asmens gyvenimas nenusikalstant, užtikrinant jo veiksmingą resocializaciją.

Dar kitoje baudžiamojoje byloje, kurioje kilo klausimas dėl BK 54 straipsnio 3 dalies taikymo:

V. R. nuteistas už tai, kad iki 2014 m. spalio 16 d., apie 18.10 val., bute, esančiame Vilniuje, Parko g. 45-1, neteisėtai, turėdamas tikslą parduoti ar kitaip platinti, laikė 16,9355 g augalinės medžiagos, kurioje buvo 0,8172 g psichotropinės medžiagos – sintetinio kanabinoideo AM-2201 ir 0,25 g psichotropinės medžiagos – sintetinio kanabinoideo XLR-11, kurios dalį, t. y. 0,5297 g augalinės medžiagos, kurios sudėtyje buvo 0,0281 g psichotropinės medžiagos – sintetinio kanabinoideo AM-2201 ir 0,007 g psichotropinės medžiagos – sintetinio kanabinoideo XLR-11, tą pačią dieną, apie 18.10 val., Parko g. 45 namo laiptinėje, už 30 Lt pardavė K. K., o likusią dalį, t. y. 16,4058 g augalinės medžiagos, kurios sudėtyje buvo 0,7891 g psichotropinės medžiagos – sintetinio kanabinoideo AM-2201 ir 0,243 g psichotropinės medžiagos – sintetinio kanabinoideo XLR-11, neteisėtai laikė bute iki tos pačios dienos apie 20.30 val. atliktos kratos²⁸.

Nagrinėdama šią baudžiamąją bylą, kasacinė instancijos teismo teisėjų kolegija atkreipė dėmesį ir į nuteistojo šeimos prigimtinius bei kitus svarbius socialinius interesus, kurie nėra baudžiamajame įstatyme įtvirtinti kaip lengvinančios aplinkybės. Tai daugiau gyvenimiškos aplinkybės, kurias teismas kiekvienoje baudžiamojoje byloje nustato ir ieško tinkamų konkrečių asmens elgesio formų įvertinimo, konkrečių veiksmų balansavimo ties viena (nustatytomis gyvenimiškais aplinkybėmis) ar kita (padaryta nusikalstama veika) puse. Taip išreiškiamas šiuolaikinės baudžiamosios teisės ir teisėjų neformalumas įgyvendinant pusiausvyrą BK 54 straipsnio 3 dalies nuostatų taikymo kontekste. Taip pat šis teismas pažymėjo dar ir tai, kad

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-449-942/2016.

apeliacinės instancijos teismas, taikdamas BK 54 straipsnio 3 dalies nuostatas, įvertino, jog A. R. padaryta nusikalstama veika priskiriama prie sunkių nusikaltimų kategorijos. Tačiau jo įgytos ir laikytos narkotinės medžiagos nebuvo pavartotos. Be to, kitai nuteistajai K. K. išplatintos psichotropinės medžiagos iš jos iš karto buvo paimtos policijos pareigūnų. Taigi reali žala baudžiamojo įstatymo saugomoms vertybėms padaryta nebuvo. V. R. pripažino savo kaltę dėl narkotinių medžiagų įgijimo, laikymo, realizavimo (BK 260 straipsnio 2 dalis), padėjo tyrimui atskleisti šią nusikalstamą veiką, nuoširdžiai dėl to gailisi. Apeliacinės instancijos teismas taip pat įvertino ir tai, kad nors anksčiau (būdamas nepilnametis) V. R. ir buvo teistas, tačiau yra jauno amžiaus, turi nuolatinę gyvenamąją vietą, darbą, narkotinių ir psichotropinių medžiagų nevartoja. Taigi, visų šių aplinkybių visuma rodo mažesnį jo padaryto nusikaltimo ir jo paties asmenybės pavojingumą. Ilgalais V. R. izoliavimas nuo visuomenės itin neigiamai paveiktų jo asmenybės formavimąsi ir socialinius ryšius.

IŠVADOS

1. Pastaruoju metu tendencijos, susijusios su narkotinėmis medžiagomis nelegalioje apyvartoje, išlieka panašios. Nors pastaraisiais metais sumažėjo sunkių ir labai sunkių nusikaltimų, bet nusikaltimai, susiję su nelegalia narkotikų apyvarta, kaip ir ankstesniais metais, sudaro didžiausią jų dalį. Kaip negatyvias tendencijas galima būtų išskirti nusikalstamų veikų dėl lenkimo vartoti narkotikus padaugėjimą ir tai, jog už neteisėtą narkotikų apyvartą dažniausiai buvo sulaikomi ganėtinai jauni asmenys.
2. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikoje visi nusikaltimai, susiję su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis, nuodingosiomis ar stipriai veikiančiomis medžiagomis (BK 259–269 straipsniai), įtraukti į baigtinį BK 7 straipsnyje esantį nusikaltimų, už kurių padarymą Lietuvos Respublikos baudžiamoji jurisdikcija įgyvendinama taikant universalųjį principą, sąrašą.
3. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog teismų praktikoje sprendžiant, ar medžiaga laikytina narkotine ar psichotropine, taikomas teisinis, o ne medicininis kriterijus. Be to, narkotinės ar psichotropinės medžiagos darinys, jeigu tokį nustato ekspertai, iš karto tampa draudžiama medžiaga, nors ji ir tiesiogiai neįtraukta į narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašus.
4. Teismų praktikoje laikomasi nuostatos, kad jei medžiagos kiekis rekomendacijose kol kas nenustatytas, jis negali būti pripažįstamas dideliu ar labai dideliu. Tais atvejais, kai asmuo platinimo tikslais disponuoja skirtingomis narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, kurių kiekvienos kiekis nėra didelis, sprendžiant klausimą, ar bendras tokių medžiagų kiekis gali būti pripažįstamas dideliu, turi būti nustatomas kiekvienos medžiagos kiekio santykis su Rekomendacijose esančioje lentelėje nurodytu dideliu kiekiu ir sudedamos visos santykinės dalys.
5. Kasacinės instancijos teismas yra suformulavęs aiškią taisyklę, kai nerasta narkotinių ar psichotropinių medžiagų. Todėl vien tai, jog nerasta narkotinių ar psichotropinių medžiagų, negali užkirsti kelio taikyti baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą disponavimą narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, bet turi būti įrodytas nusikalstamos veikos dalykas.

6. Teismų praktikoje aplinkybės, rodančios tikslą parduoti ar kitaip platinti narkotines ar psichotropines medžiagas, paprastai yra: narkotinių medžiagų kiekiai, jų laikymo aplinkybės, narkotinių medžiagų rūšys ir kitos turimos priemonės. Tikslas platinti konstatuojamas ir tada, jei siūloma neatlygintinai parūkyti kanapių.
7. Pagal kasacinio teismo praktiką, neteisėtais ir nusikalstamų veikų skatinimu (provokacija) laikomi veiksmai, kai kriminalinės žvalgybos (baudžiamojo proceso) veiksmai tęsiami ne tiek, kiek reikia nusikalstamai veikai atskleisti, bendrininkams nustatyti, o ilgą laiką siekiant sukaupti kuo daugiau nusikalstamų veikų (tam, kad, pvz., būtų taikoma griežtesnė atsakomybė).
8. Visos narkotinės ir psichotropinės medžiagos BK pagal pavojingumą žmogaus sveikatai vertinamos vienodai. Kasacinėje praktikoje buvo bandyta šiuo aspektu atsargiai pasisakyti vertinant tokių veikų pavojingumą ir tokių medžiagų poveikį žmogaus organizmui, kuris, be abejojimo, kiekvienam gali būti labai skirtingas. Esant senesniais teisiniams reguliavimams, vienas iš atribojimo kriterijų, be kitų, buvo būtent medžiagos rūšis (jos poveikis žmogaus organizmui). Tačiau ši praktika jau nebeaktuali, nes, įsigaliojus administracinių nusižengimų kodeksui (ANK), išspręstas administracinės ir baudžiamosios atsakomybės atskyrimo klausimas.
9. Kasacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į gana didelį tokių veikų pavojingumą ir į tarptautinius įsipareigojimus, narkotinių ir psichotropinių medžiagų bylose retai taiko BK 54 straipsnio 3 dalies nuostatas (švelnesnės negu įstatyme numatytos bausmės skyrimą).

ŠALTINIŲ SARAŠAS

Teisės aktai

1. 1988 m. Jungtinių Tautų Organizacijos Konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta. Žr. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.6DAA1DC0D31E>.
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // *Žin.* (2000, Nr. 89-2741).

Kiti šaltiniai

3. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos VRM duomenys.
4. Lietuvos kriminalinės policijos biuro duomenys.
5. Muitinės kriminalinės tarnybos duomenys.

Teismų jurisprudencija

6. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2010 m. gruodžio 16 d. sprendimas byloje *Josemans*, C-137/09.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-526/2011.
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-201/2013.
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-159/2012.
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-85-976/2018.
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-561-511/2015.
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-436-489/2016.
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-293-697/2015.
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-550/2014.
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-81/2014.
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-95-489/2018.
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-173/2014.
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-530/2012.
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-238/2015.
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-194-942/2017.
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-449-942/2016.
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis atnaujintoje baudžiamojoje byloje Nr. 2A-P-6/2008.
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis atnaujintoje baudžiamojoje byloje Nr. 2A-P-2/2009.

Internetiniai šaltiniai

24. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.6A8912DE8F06/YIhRvjPzqC>.

SUMMARY

CRIMINAL OFFENSES RELATED TO NARCOTIC DRUGS AND PSYCHOTROPIC SUBSTANCES: MOST SENSITIVE ASPECTS OF CASE-LAW

The article analyzes the trends of criminal acts related to narcotic and psychotropic substances in Lithuania and reveals the most sensitive aspects of judicial practice. The author focuses on the more relevant interpretations of the Supreme Court of Lithuania, which are significant to forming a unified case law, concerning with possession of narcotic and psychotropic substances. The article describes in more detail the issues of criminal jurisdiction, the subject of a criminal offense, the precise determination of the amount of substances, the imposition of sentences and other problematic issues of these criminal acts. In the article the author presents the specific rules formed by the Supreme Court of Lithuania, how to apply the provisions of the Criminal Code in the different criminal cases.

KEY WORDS

Narcotic and psychotropic substances, criminal liability, the qualification of crimes against drugs, sentencing.